

Molenaarsbedrijf
Molema
V.O.F.

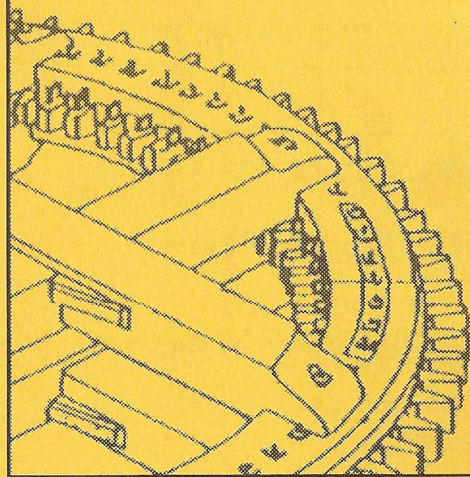
Provincialeweg 4, 9677 TW Heiligerlee

telefoon (0597) 59 16 60

telefax (0597) 59 11 76

mobiel 06 53 22 48 91

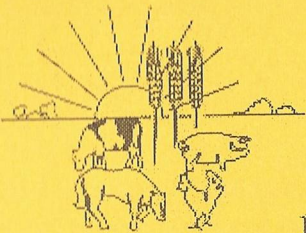
MULDERSNIJS

MOLENWERK GROEP OOST-GRONINGEN

1-2004

Stötefalk

Eckhardt B.V.

VEEVOEDERS - GRANEN - KUNSTMEST

Wollinghuizerweg 5 - 9551 TG Jipsinghuizen
tel. 0599 - 32 62 19 fax 0599 - 32 64 59

Pension

"Stee en Stoetje" Guest House

uw logeeraadres bij de molen

Harm en Ankie Prenger

- Logies en ontbijt
- Appartementen
- Fiets en fietsroutes van prachtige omgeving aanwezig

Wedderweg 25
9699 RA Vriescheloo (Gr.)
Telefoon (0597) 541860

Guest House

"Stee en Stoetje" Pension

Your lodgings at the windmill

Harm en Ankie Prenger

- Bed & Breakfast
- Apartments
- Bicycles available for cycling in beautiful surroundings

"Stee en Stoetje"

Ihre Wohnadresse bei der Mühle

Harm en Ankie Prenger

- Übernachtung mit Frühstück
- Apartments
- Faahrräder und Beschreibungen von Radfahrstrecken durch die prachtvollen umgebung vorhanden

Erkend VNI installateur

Zelf doen
Samen doen
Laten doen
Door Uw

Bezema **S**anidrome

Sanitair
Verwarming
Riolering
Dakbedekking

Feiko Clockstraat 162-163

9665 BJ Oude Pekela

Tel. (0597) 612455 – Fax. (0597) 618176

MULDERSNIJS.

Muldersnijs is het clubblad voor de leden en donateurs van de Vereniging Molenwerkgroep Oost-Groningen, KvK no. 40037981
Het blad verschijnt 4x per jaar en wordt mede mogelijk gemaakt door onze adverteerders

REDACTIE:

Bé Oomkens

Dirk Meter

Redactie-adres:

Oudewerfslaan 33, 9675 EP Winschoten

Email: gertijpma@hetnet.nl

Gert IJpma

BESTUUR:

Voorzitter

Secretaris

Penningmeester

Leden

: K.Strijk

: H. Bossen

Wollinghuizerweg 152

9541 AV Vlagtwedde Tel.: 0599-313128

: N.H.Holman

Postbank No. 3125139

T.n.v. Molenwerkgroep Oost-Groningen

Hoofdweg 171

9697 NG Blijham

: G. Manting

D. Meter

J.G.J. Bierhof

J.G. IJpma

INSTRUCTEURS:

G. Koster-Westervaarder,

K. Strijk,

S. Bezema-Tel,

fax 0597-618176

Tel.: 0597-424045

Tel.: 0597-416031

Tel.: 0597-612455

R.P. Lemminga,

B. Oomkens,

D.J. Tinga,

Tel.: 0597-591292

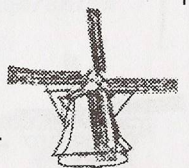
Tel.: 0597-414269

Tel.: 0595-441389

De redactie behoudt zich het recht voor om de aangeleverde kopij niet te plaatsen of in te korten.

Vijftiende jaargang, nummer 71-maart 2004

Volgende kopij voor 15 mei 2004

Voorwoord.

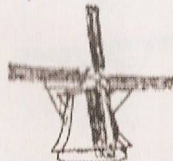
Voor u ligt het laatste nummer van muldersnijs. In deze editie komen ondermeer de volgende zaken aan bod.

Uitnodiging voor onze voorjaarsvergadering op 27 maart in Winschoten, verzoek om zich op te geven voor de excursie van de molenwerkgroep welke wordt gehouden op 24 april, bij voldoende deelname gaan we wederom met de bus, natuurlijk de agenda boordevol activiteiten en verder nog enig arbo-nieuws en diverse andere nieuwtjes.

We wensen u weer veel leesplezier, kopij blijft natuurlijk van harte welkom op het bekende adres.

De redactie

Dirk Meter, Bé Oomkens en Gert Ijpmā.

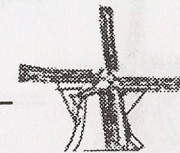
Friese Molenaarsdag 2004 op 27 maart langs Van Harinxmakanaal

Op 27 maart wordt de zesde Friese molenaarsdag gehouden. Een dag met een uitnodiging voor alle molenliefhebbers en molenaars. Geen publieksdag (dat is in Fryslân in september), maar voor alle aandacht voor de molenvrienden. De te bezoeken molens zijn dit jaar: Kramer en Hoogland, de spinnenkoptweeling van Leeuwarden, poldermolen De Poelen van Dronrijp, boerenmolens Hatsum en Kingmatille bij Dronrijp en de windmotor te Weidum. Alle molens staan op zichtafstand van het Van Harinxmakanaal, de vaarweg van Harlingen naar Leeuwarden. Er is een fietsroute mogelijk van 30 kilometer langs dit kanaal en de zijtak de Zwette om de molens te bezoeken. Parkeermogelijkheden zijn er voor auto's met fietsendrager bij NS stations Deinum en Dronrijp en bij Campanile hotel te Leeuwarden. Als men per auto de molens wil bezoeken moet men rekenen dat bij de molens een eindje moet lopen. Voor de spinnenkopmolens en de windmotor zal worden gezorgd voor aanvullend vervoer over het

water. Het is een van eerste keren dat de (nieuwe) Hooglandmolen in werking zal zijn. De molens zijn open van 10.00 - 16.00 uur. De organisatie wordt verzorgd door de De Fryske Mole i.s.m. Stichting Molens in Menaldumadeel en Waterschap Fryslân. Inlichtingen: 0511-474258 of sjerpdejong@chello.nl

Molens Kramer en Hoogland weer herenigd

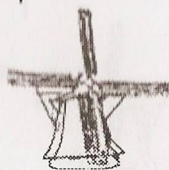
Meerdere opleidingen van vrijwillige molenaars?

door Grieto de Vries.

Op initiatief van de molenstichting Oldambt is tijdens de najaarsvergadering van de stichting De Groninger Molen gesproken over de opleiding van vrijwillige molenaars. Onder de moleneigenaren is gepolst of men tevreden is met het huidige aanbod van vrijwillige molenaars, of dat men toch behoefte heeft aan een groter aanbod van vrijwillige molenaars. Meerdere moleneigenaren hebben aangegeven dat er eigenlijk te weinig vrijwillige molenaars zijn om de molens regelmatig te laten draaien en dat dit er in de toekomst niet beter op wordt.

Door de ARBO wetgeving wordt er de laatste jaren veel meer gelet op de deskundigheid van de vrijwillige molenaar. Een gediplomeerd vrijwillige molenaar heeft in zijn opleiding lessen gevolgd over veiligheid voor hemzelf en de bezoekers op de molen. Een niet gediplomeerd vrijwillig molenaar ontbreekt deze kennis geheel of gedeeltelijk. De moleneigenaar heeft volgens de ARBO wetgeving de verplichting om een vrijwillig molenaar deze kennis bij te (laten) brengen, als deze daar onvoldoende van op de hoogte is.

In 2003 heeft de stichting De Groninger Molen met de Arbounie, naar aanleiding van de uitgevoerde Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) op de molens, een nieuw model contract voor de vrijwillige molenaars opgesteld en deze aan de moleneigenaren toegezonden. In dit contract wordt ervan uitgegaan dat de vrijwillig molenaar is gediplomeerd. Een moleneigenaar loopt een risico als hij een contract heeft met een vrijwillig molenaar die niet gediplomeerd is. Bij een ongeval zal de Arbeidsinspectie nagaan hoe dit heeft plaatsgevonden en wie de verantwoordelijke vrijwillige molenaar is geweest ten tijde van het ongeval. Indien dit een molenaar is, die onvoldoende kan aangeven dat hij/zij op de hoogte is van de regels voor de veiligheid op de molen en de toepassing ervan, heeft de moleneigenaar een probleem.

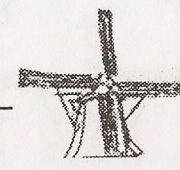

De moleneigenaar kan dan wellicht aansprakelijk worden gesteld voor de schade die een bezoeker heeft geleden. Het is nog onduidelijk of de WA verzekering van de moleneigenaar de schade dekt die is veroorzaakt door of ontstaan onder verantwoordelijkheid van een niet gediplomeerde of onvoldoende deskundige molenaar. Dit zal wellicht een reden zijn geweest om in het model contract een gediplomeerde vrijwillige molenaar op te nemen.

De opleiding voor vrijwillige molenaar is behoorlijk pittig en vraagt een lange tijd van opleiding, voordat er aan het examen mag worden deelgenomen. De molenaars in opleiding moeten 150 uren (praktijk)opleiding volgen op diverse molens onder leiding van een instructeur van het Gilde van Vrijwillige Molenaars of een gediplomeerde vrijwillige molenaar. Daarnaast is een theoretische opleiding noodzakelijk.

Over de opleiding en het examen van vrijwillige molenaars is de afgelopen jaren bij het landelijk en provinciaal Gilde van Vrijwillige Molenaars uitvoerig gesproken. De opleiding moet geheel worden voltooid, voordat aan het examen kan worden deelgenomen. Er is voorgesteld om een modulair systeem in te voeren, maar het landelijk Gilde van Vrijwillige Molenaars wil geen wijzigingen in de opleiding en het examen. Het huidige systeem is zodanig dat een vrijwillig molenaar na een opleiding op alle typen windmolens kan en mag draaien.

Diverse mensen zijn geïnteresseerd om vrijwillig molenaar te worden, maar schrikken terug voor de huidige opleiding. Deze mensen zijn veelal ook geïnteresseerd in één molen - vaak de molen in of bij het dorp - en niet zo zeer in andere molens. De huidige opleidingsmogelijkheden voorzien niet in een adequate opleiding voor deze mensen, terwijl dit wel een interessante groep is om het aantal vrijwillige molenaars te vergroten. In Friesland is een molenaarsvereniging die wel een van de landelijke lijn afwijkende opleiding en examinering heeft. Het examen wordt afgenomen op dezelfde molen als waar de opleiding op is gevolgd. Door de vrijwillig molenaar mag na ontvangst van het certificaat alleen op het molentype worden gedraaid waarvoor hij/zij is opgeleid.

Het certificaat wordt door de Friese moleneigenaren erkend en gelijkgesteld aan het landelijke diploma.

Een opleiding voor vrijwillig molenaar op één molen in Groningen kan worden uitgevoerd door de huidige instructeurs, maar die moeten dan wel hun medewerking willen verlenen. De huidige gediplomeerde vrijwillige molenaars kunnen ook een prominentere rol vervullen in de (praktijk)opleiding op de molens verspreid in de provincie.

De stichting De Groninger Molen heeft op zich genomen om de komende maanden te bekijken:

- hoe de werving voor de huidige opleidingen in de provincie kan worden verbeterd en
- hoe een opleiding voor één molen in Groningen kan worden georganiseerd

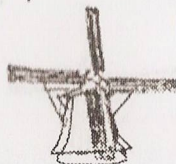
VEILIGHEID

Een van de eerste dingen die een leerling-vrijwillig molenaar leert is dat hij de steekborden altijd horizontaal moet dragen, dit om te voorkomen dat de wind er met het bord en hem vandoor gaat. Dat geldt ook als je het steekbord wegzet. Als het bord rechtop tegen het achtkant zet en het valt om, dan is het "eigen schuld, dikke bult" letterlijk op het hoofd van een gediplomeerde vrijwilliger. Gelukkig droeg hij toen een stevige muts, zodat de schade meeviel.

B.O.

MAALPOOL.

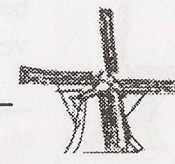
In de najaarseditie van Muldersnijs was een oproep geplaatst om te komen tot een rooster van vervangers in noodgevallen, op je eigen molen. Reacties hierop zijn achterwege gebleven. Conclusie: de noodzaak van een dergelijk rooster wordt niet ervaren. Reden voor het bestuur om dit punt van de agenda af te voeren (dm).

STELLINGHEK

Veel stellingmolens zijn inmiddels voorzien van schopranden rond de stelling. Op grond van de Arbo-voorschriften zullen de andere moeten volgen. Hierdoor zal het aanzicht veranderen, want de meeste molens hebben nu tussen de dekker en stellingdelen 2 schroten of planken. Op een foto van de Aurora in Noordbroek van plm. 1920 -in mijn bezit- is de zwichtstelling kennelijk achteraf verhoogd. Van boven af is er eerst een dekker, dan een smalle plank en vervolgens 2 nog smallere schroten. Kennelijk speelde in die jaren ook een veiligheidsprobleem, want volgens foto's in "Molens in oude ansichten van de heer W.O.Bakker" uitgegeven door de Europese Bibliotheek in Zaltbommel en het Groninger Molenboek van 1981 en een eigen foto was er een verhoogd hek om de zwichtstelling van de volgende molens: de in 1956 gesloopte molen van de heer Reindersma te De Wilp; de in 1956 gesloopte koren- en pelmolen van de wed.K.Huizinga te Eenrum; de in 1953 gesloopte koren- en pelmolen van de heer Niehof te Garrelsweer; de in eveneens in 1953 gesloopte molen van de heer Immenga te Finsterwolde; de al langer gesloopte molen te Houwerzijl; de in 1939 ontakelde molen in Opende (4 schroten); de in 1930 gesloopte spinnekop op een schuur van de heer Klimp te Opende; de in 1936 gesloopte korenmolen De Hoop te Schildwolde; de in 1948 gesloopte molen Windlust van de heer Begeman te Siddeburen; de vóór 1959 gesloopte molen van de heer Mulder te Veendam en de in 1955 gesloopte koren- en pelmolen De Nijverheid van de heer Büchli te Warfhuizen. Van plm.1928 tot de afbraak in 1954 had de Aurora een stellinghek van harmonicagaas en een dekker van een ijzeren hoekprofiel. Het muldershuis stond vlak onder de molen. Als er iets van de 16 meter hoge zwichtstelling zou vallen, zou dat rampzalige gevolgen kunnen hebben. Molenmaker Streuper uit Veendam wilde dat hek niet maken en verloor zo een klant. Molenmaker Wiertsema uit Scheemda was minder traditioneel ingesteld en deed het wel. Later heeft hij op beide roeden stroomlijn volgens zijn eigen systeem aangebracht. Op zondag 2 augustus 1942 stortte tijdens hevig noodweer het gevlucht neer, gelukkig niet op de mulderswoning maar omdat de molen de dag tevoren op een zeewind uit het noorden had gemalen op de erlangs lopende straat.

B.O.

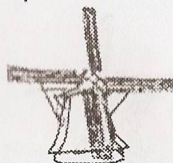
LESBRIEF PELLEN.

In een eerder nummer is vermeld, dat de instructeurs het voorrecht hebben gehad op de Ceres in Spijk een introductiecursus **pellen** mee te maken. Daarbij is een "lesbrief voor molenaars" uitgereikt. Deze lesbrief is al in een behoorlijke oplage gedrukt. Commentaar werd bij de introductiecursus niet op prijs gesteld, maar voor onze eigen leden en donateurs meen ik toch over de tekst en met name over de hoofdstukken 1 en 2 een aantal opmerkingen te moeten maken en vragen te mogen stellen. Naar mijn mening is er te **eng naar gort** gekeken.

De tekst is voor een belangrijk deel gebaseerd op de studie die de heer René Doesburg van de Geschiedeniswinkel van de Rijksuniversiteit Groningen in 1997 in opdracht van de Stichting de Groninger Molen heeft verricht en neergelegd heeft in een rapport. Ik heb sterk het gevoel dat het rapport geschreven is door een "outsider". Je zou meer achtergrond over en verband met de agrarisch-ambachtelijke samenleving in de 18e en 19e eeuw in de provincie Groningen willen zien. Het net van waterwegen werd in die periode geleidelijk uitgebouwd, mede omdat door de vervening de scheepvaart steeds bredere en nieuwe kanalen vroeg. In de tweede helft van de 19e eeuw kwamen de spoorwegen, later aangevuld met tramwegen.

Ook het "landwegennet" werd aan de eisen van die tijd aangepast. Dat er sprake was van afzet in het eigen ressort is zo klaar als een klontje. Kijk maar eens naar de kleine scheepjes van toen en naar de kleine wagentjes. Op oude foto's, in boeken en musea zijn ze terug te vinden. Verder merk ik op dat er in die tijd nauwelijks sprake was van een stedelijke samenleving. Alleen Groningen was een stad, maar nauw verbonden met het platteland.

De economische ontwikkeling van wat wij nu de randstad noemen en de Franse tijd waren voor gebieden als Groningen van grote betekenis. De molenaar stond als ambachtsman midden in de toenmalige nog betrekkelijk kleinschalige landbouw en was zelf meestal ook veehouder en soms tevens akkerbouwer.

De landbouw is in die periode eveneens sterk ontwikkeld, bij voorbeeld als gevolg van de betere waterbeheersing door de bouw van watermolens, door de inpolderingen en de verveningen.

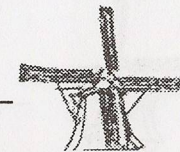
Er is een nauw verband tussen aanbod van en vraag naar consumptiegoederen. Dat gold in die jaren veel meer dan nu.

Gort is voedzaam en gezond, goed houdbaar, niet volumineus en als alle zetmeel houdende waren goed bruikbaar als bindmiddel in het voedsel. Geen wonder dat gort ook als voedsel op zeeschepen in zwang was. In de regio werd de gerst verbouwd en verwerkt, waardoor het eindproduct gort waarschijnlijk redelijk goedkoop was.

Uit de lesbrief zou je de indruk kunnen krijgen dat er bij de arme bevolking op het platteland en de stad weinig anders dan gort op tafel kwam. De gegoede burgerij zou "liever meer luxere meelproducten zoals poffert (een pudding), broodpudding en Engelse pudding" eten. Bij velen is bekend, dat roggebrood in deze streken vroeger een van de belangrijkste onderdelen van het voedselpakket was. Rogge was een gewas dat in de noordelijke provincies veel op de lichtere gronden - zand- en dalgrond- verbouwd werd, waarschijnlijk mede om klimatologische redenen. Geleidelijk, vooral vanaf 1940-45, werd het typische Groningse roggebrood verdrongen door tarwebrood en maakt het maar een klein gedeelte uit van het broodverbruik. De korenmolens van vóór 1850 worden vaak aangeduid als roggemolen. Het zou interessant zijn na te gaan wanneer en waarom de boeren zijn overgegaan van rogge op tarwe, nu het belangrijkste graangewas. Roggebloem wordt nu nog gebruikt voor koek.

Peulvruchten, met name erwten en bonen, staan al sinds onheuglijke tijden in diverse vormen op het menu, vers met en zonder peulen, gedroogd met en zonder peulen en uit het zout. Denk maar eens aan bruine bonen, capucijners, snert, boontjesoep, enz.enz. Deze worden in de lesbrief nauwelijks genoemd.

Wortels en knollen kom je in de lesbrief niet tegen. Toch zijn ze er al eeuwen geweest en waarschijnlijk in de provincie ook gegeten.

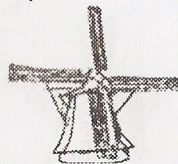
De aardappel heeft vanaf het laatste kwart van de 18e eeuw geleidelijk een steeds grotere plaats ingenomen en de gort voor het overgrote deel verdrongen. Misoogsten van aardappels hebben in de 19e eeuw tijdelijk de vraag naar gort doen toenemen.

Wat mij echt stoort in de lesbrief is het volgende:

- onder 2.0 wordt gesproken van gortemeel. Kenmerk van gort is een gepelde en soms geslepen gerstekorrel. Meel is gemalen (graan), en minder houdbaar.
- het onderlinge verzekeringscontract van pelmolenaars uit 1743 wordt wel genoemd, maar net als in het Groninger Molenboek wordt er geen verband gelegd met de Onderlinge Brandwaarborgmaatschappij voor molenaars De Hunze, die tot in de jaren 60 van de vorige eeuw heeft gefunctioneerd en is opgegaan in de OBM Speciaal voor Molenaars uit Deventer. De misser van B.van der Veen Czn. c.s. is klakkeloos gevolgd.
- onder 2.1 staat dat er in 1879 slechts één koren-pelmolen in de provincie was met stoomaandrijving. Dat was -heb ik uitgezocht- molen Edens in Winschoten waar in het toen aangebouwde meelfabriekje een stoommachine werd geplaatst. Niet om te pellen, want hoogst waarschijnlijk pelde de heer Albert Edens al niet meer, maar om te malen. De stoommachines van toen leverden te weinig vermogen voor een pellerij en bovendien was het constructief niet mogelijk/haalbaar vanaf de begane grond een pellerij 10 meter hoger aan te drijven.

B.O.

Wordt vervolgd...

MOLENWERK GROEP OOST-GRONINGEN

JAARVERSLAG 2003

Eind 2003 bedroeg het aantal leden van onze vereniging 80, waarvan 5 in opleiding voor het getuigschrift "vrijwillig molenaar".

Nico Holman is op het voorjaarsexamen geslaagd voor het getuigschrift vrijwillig molenaar.

41 Gediplomeerde leden hebben dit jaar de molens in Oost-Groningen laten draaien.

Voor het overige bestaat ons ledenbestand uit mensen die elders actief zijn in de molenwereld, of met ons werk sympathiseren.

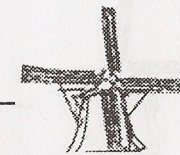
Er werd in 2003 twee keer een ledenvergadering gehouden.

De zaterdag na nieuwjaar was de traditionele nieuwjaarsinstuif.

Het bestuur kwam in 2003 twee keer in vergadering bijeen.

Het bestuur had eind 2003 de volgende samenstelling:

Voorzitter	: de heer K. Strijk
Secretaris	: de heer H. Bossen
Penningmeester	: de heer N Holman
Leden	: de heer G. Manting de heer D Meter de heer G. IJpma de heer J.G.J. Bierhof

Instructie wordt op de molens in Winschoten, Ganzedijk, Oude-Pekela en Nieuw-Scheemda gegeven.

Instructeurs zijn de heren: K. Strijk
R.P..Lemminga
B. Oomkens,
en de dames: S. Bezema-Tel en
G.G.I. Koster-Westervaarder.

In de wintermaanden hebben deze instructeurs 10 theorielessen verzorgd in de kantine bij molen de Korenbloem in Vriescheloo.

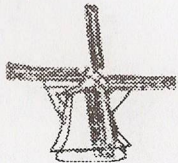
Op zaterdag 12 april was er een excursie naar de kop van Overijssel georganiseerd waar diverse molens werden bezocht.

De leden van de molenwerkgroep waren actief met de molens op Nationale Molendag, Het Groninger Molenweekend, de open Monumentendag en volgens rooster op de open dagen van onze Oost-Groninger molens. Ofschoon er vaak weinig of geen wind was, was de draaifrequentie van de molens in Oost-Groningen toch nog hoog.

Ter versterking van de onderlinge band werd ook in 2003 het eigen orgaan: "Muldersnijs" uitgegeven. Een enthousiaste groep vrijwilligers zorgde ervoor dat er weer 4 nummers verschenen.

Vlagtwedde, 5 februari 2004.

De secretaris, H Bossen.

MOLENWERK GROEP OOST-GRONINGEN

Aan de leden:

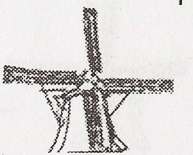
Hierbij nodigt het bestuur u uit voor de voorjaarsvergadering op **zaterdag 27 maart 2004** aanvang **9.30** uur in zalencentrum Lamain Bosstraat 25 in Winschoten.

Vlagtwedde 13 februari,

AGENDA VOORJAARSVERGADERING:

- 1 Opening.
- 2 Notulen van de najaarsvergadering d.d. 1 november 2003.
- 3 Mededelingen.
- 4 Ingekomen stukken.
- 5 Jaarverslag 2003.
- 6 Financieel verslag 2003.
- 7 Verslag kascommissie (K L Heun en S Bezema-Tel.)
Benoeming nieuw lid kascommissie.
- 8 Bestuursverkiezing.
Aftredend: de heer H Bossen herkiesbaar,
Namen van eventuele tegenkandidaten kunnen voor de vergadering bij de voorzitter worden ingediend.
- 9 Opleiding.
- 10 Maaldagen.
- 11 Excursie.
- 12 P.R.
- 13 Rondvraag.
- 14 Sluiting

secretaris:
H Bossen.

Notulen van de najaarsvergadering d.d. 1 november 2003 in zalencentrum Lamain te Winschoten.

Aanwezig zijn 18 leden. Afwezig met kennisgeving: mevr. G. Koster-Westervaarder, mevr I. Wieringa - Spijk, de heren W. van Rheen, J.G.J. Bierhof, C.E. van der Horst, G. Manting, en D.J. Tinga.

1 Opening.

De voorzitter heet allen welkom en opent de vergadering. Ondanks dat er weinig wind was afgelopen zomer is er toch veel gebeurd. De molens in Bellingwolde en Veelerveen zijn weer in bedrijf.

In Winschoten staat een groot project op stapel: molen Edens gaat n.l. drie meter omhoog. Op het voorjaarsexamen is Nico Holman geslaagd.

2 Notulen.

De notulen worden zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd en getekend.

3 Mededelingen.

Er zijn geen mededelingen.

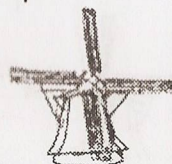
4 Ingekomen stukken.

- brief gemeente Menterwolde (subsidie in 2004 wordt 10% minder)

5 Vacature in het bestuur.

Daar er geen namen van tegenkandidaten zijn ingediend, wordt voorgesteld om de heer Holman per acclamatie te benoemen in het bestuur.

De heer Holman gaat de open plaats van penningmeester opvullen.

6 Muldersnijs.

Gerda en Grieto hebben aangegeven dat ze niet langer deel uit willen maken van redactie van Muldersnijs.

Gevraagd wordt naar nieuwe redactieleden.

Dirk Meter wil wel in de redactie.

Er wordt een dringend beroep gedaan om copy vóór de inlever datum bij Gert in te leveren, zodat Muldersnijs op tijd bij de drukker is.

Bob Poppen vraagt of auteurs hun naam onder een ingezonden artikel willen zetten.

7 Opleiding.

Er zijn op dit moment 4 mensen in opleiding.

Volgende week, 8 november beginnen de theoriemorgens, deze worden gegeven in de kantine bij molen de Korenbleom in Vriescheloo. Er zijn acht morgens gepland.

De voorzitter vertelt, dat de instructeurs proef hebben gedraaid met het pelproject. De lesstof is keurig verzorgd.

8 Maaldagen.

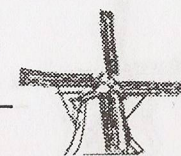
Besloten wordt de maaldagen het komende jaar weer op dezelfde manier in te vullen als het afgelopen jaar.

De heer Poppen vertelt dat de heer Schaafsma stopt als vrijwillig molenaar op molen Adam. Zijn plek wordt ingenomen door de heer Wubbels uit Uithuizen.

9 Excursie.

De heer Poppen stelt zich niet meer beschikbaar voor de excursie commissie.

Dirk Meter en Gert Ijpma geven aan wel weer een excursie te willen voorbereiden. Geprobeerd wordt om weer met een bus te gaan.

10 P.R.

De voorzitter legt uit, dat er, gezien het geringe aantal mensen, dat op dit moment de opleiding doet, op korte termijn nieuwe instroom moet komen.

De heer de Vries denkt om een thema in de media te publiceren. De heer Hazelhoff stelt voor om in de regionale streekbladen de opleiding onder de aandacht te brengen.

Er is nog enige discussie maar er komt niet een duidelijk campagne-item naar voren.

De heer Hazelhoff laat de kleding zien die de molenaars van de gemeente Bellingwedde hebben gekregen.

Na het zien van deze kleren wordt besloten om een batch te laten maken, waarop het logo van de Molenwerkgroep is geborduurd. Verder wordt uitgekeken naar een meer moderne pet waarop even eens het logo opstaat.

Derk Jan Tinga wordt gevraagd om een logo te ontwerpen.

11 Rondvraag.

De heer Heun vraagt wanneer de cursus korenmolenaar wordt gegeven.

De heer Poppen legt uit dat dit één keer per tweejaar in Wageningen wordt gegeven.

Gert IJpma vraagt naar de maalpool.

Dirk Meter legt uit hij in de eerstvolgende Muldersnijs hier een artikel over gaat schrijven.

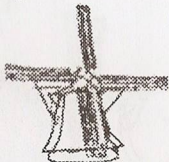
Mevr. Bezema vraagt waar maalgoed kan worden verkregen.

De voorzitter legt uit dat men contact moet opnemen met Welkoop.

12 Sluiting.

Hierna is er niets meer aan de orde en sluit de voorzitter de vergadering.

Secretaris: H Bossen.

Excursie

Tijdens de najaarsvergadering is besloten, in 2004 de rest van Overijssel te gaan verkennen, na een bezoek aan het noordelijk deel vorig jaar.

Met een aantal van 61 molens is dit weer veel te hoog gegrepen. Ook nu moeten we opnieuw een selectie maken. We hebben de uitdaging aangedurfd om een reeks molens te presenteren, die voor jullie voldoende interessant zijn qua bouw, functie, historie of mechaniek. We hopen dat de voorgestelde molenroute hier aan voldoet.

We beginnen in Oost- Overijssel en wel in Denekamp.

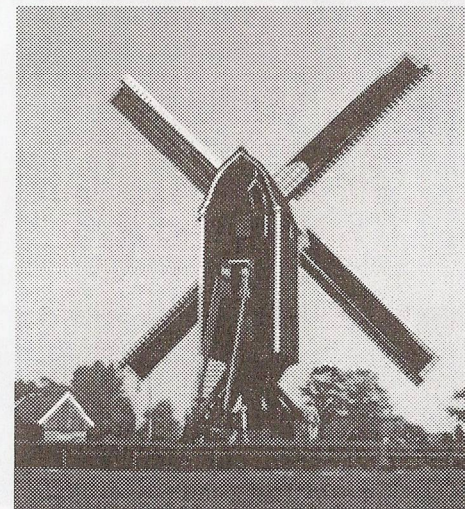
Hier bezoeken we:

* De St. Nicolaasmolen Een grondzeiler op 90 cm, gedekt met eiken schaliën, 2 koppel stenen vlucht 22 meter, fok en remkleppen.

* Daarna gaan we naar de watermolen Singraven, ook in Denekamp Deze watermolen stamt uit 1448, gebouwd aan de rivier de

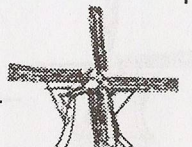
Dinkel, een onderslagmolen met 3 raderen, oorspronkelijk koren molen, olieslagerij en pelmolen, in 1878 is een houtzagerij inge bouwd, het olieslaan is in 1920 verdwenen.

* We laten Oldenzaal, Hengelo en Enschede links en rechts liggen. We stevenen af op Usselo, waar Wissinks Möll staat; een open

Wissink's Möll te Usselo

standerd met 3 koppels stenen en met een vlucht van 25.10 meter. Gesticht in 1802, in 1918 stilgelegd, in 1921 afgebroken en verplaatst naar Buurserzand als onderdeel van een te stichten openluchtmuseum. Dit project is niet van de grond gekomen. De molen is opnieuw afgebroken in 1972. Tot 1982 opgeslagen en daarna weer terug gebracht naar Usselo, om aan haar derde leven te beginnen. De "stenderkast" is opgetrokken uit hout en rust op Bentheimer zandstenen teerlingen.

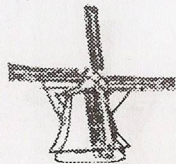
- * We vervolgen onze tocht naar de pelmolen van Rijssen. Deze molen had een vorig leven als poldermolen in de Beemster. Na de drooglegging werd de molen verkocht en begon een tweede leven als pel- en oliemolen in Rijssen in het jaar 1752. Het is een stellingmolen met een vlucht van 21.80 meter, wiekstelsel oud hollands, 2 koppels kantstenen, voor- en naslag, 2 pelstenen.
- * Na een langer verblijf in Rijssen, waar veel te zien en te ervaren was, moeten we de reis vervolgen naar Deventer, waar de Bolwerksmolen op ons wacht. Deze achtkant molen is in Overijssel nog de enige houtzaagmolen, die in bedrijf is.

Het ligt in de bedoeling zo spoedig mogelijk te weten of we met een bus kunnen reizen. Zo als altijd hangt dat af van het aantal deelnemers. Heb je interesse(dit geldt ook voor familieleden en andere sympathisanten), meldt het dan uiterlijk 20 maart bij Gert IJpma, telefoon 0597-418333 of 06-55 79 66 21, mailen kan natuurlijk ook. via gertijpma@hetnet.nl. De kosten bedragen weer ongeveer 15 Euro, afhankelijk van het aantal deelnemers.

Mislukt genoemde opzet, dan vallen we terug op particulier vervoer. Vertrektijd en opstap plaatsen worden in een later stadium via een rondschrijven bekend gemaakt aan de deelnemers.(dm)

de 'Bolwerksmolen' te Deventer

Reactie op: Een vakantiegroet roept vragen op

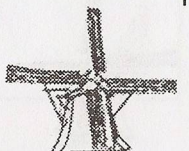
Goedemorgen beste redactie van het Muldersnijs,

Gisteren heb ik het laatste nummer van Muldersnijs ontvangen waarvoor mijn hartelijke dank. Het is altijd leuk om molennieuwtjes te ontvangen uit mijn vroegere woonprovincie en ook om te lezen wat er zoals omgaat in andere molenstreken van ons land.

Op pagina 13 las ik het artikeltje over de ontvangen molenkaart met daarop enkele molens uit Zeeuws-Vlaanderen die blijkbaar enkele vragen oproepen bij dm (Dirk Meter ?), waarop wij wel een antwoord kunnen geven, hoewel de Zeeuwse molens niet direct tot ons werkgebied behoren. Maar Zeeland ligt vlakbij dus daar horen en zien wij ook nog wel eens het een en ander. Vandaar.

Allereerste even een kleine correctie over de molen van Wolphaartsdijk. Deze ligt niet in Zeeuws-Vlaanderen maar op Zuid-Beveland. Het is een molen die professioneel in gebruik is door Ko de Visser en heeft in 2002 een tellerstand gehaald van 1.265.260. Een van de molens die veel draait in Zeeland want ook de molens van Biggekerke en Wissenkerke komen boven de 1,2 miljoen omwentelingen per jaar uit. Een respectabel aantal.

Wat betreft de standerdmolen van Retranchement. Deze molen is op de kaart in de hoeken inderdaad ondersteund. Waarom men nou juist deze foto op de kaart hebben gezet is mij niet duidelijk. In 2000 was het noodzakelijk om een houten versterking (onderstempeling) aan te brengen, in afwachting van een grondige restauratie. Deze nieuwe restauratie begon in 2002 en op 17 mei 2003 werd de molen weer in gebruik genomen. De foto is dus genomen in de jaren 2000 of 2001, dat zou op de kaart te zien moeten zijn. De molen was dan in die periode ook niet te kruien ! En een verstild monument is het zeker niet, want de molen is nu springlevend !! Het leuke aan deze molen is dat de oorspronkelijke situatie is hersteld, d.w.z. inclusief een pelsteen, hetgeen zeldzaam is in Zuid-Nederland. En de molen heeft als enige nog een historische houten hoepelvang.

Wat betreft de zeilvoering komt het nog al eens voor dat er inderdaad vaak gele doek wordt gebruikt of zelfs helgeel of andere kleuren. Men gebruikt wel eens een soort dekzeil dat ook op vrachtwagens wordt gebruikt en dat kan allerlei kleuren hebben. Echt streekgebonden is het niet, dan zouden de zeilen donkerrood of bruin moeten zijn. Dat is eigenlijk de zeilkleur die het meest voorkomt in Zeeland.

De molen op de andere foto, de beltmolen met fokwieken, is onmiskenbaar de molen van Cadzand. De foto toont de molen nog in de witte kleur, maar deze is al een tijd geleden verdwenen. Ook dit is dus een oude foto die op de kaart is gezet. Van deze molen is overigens een aparte molenkaart uitgegeven met exact dezelfde foto die nu in het klein op deze deelkaart staat, nadat de Van Bussel wieken waren vervangen door fokwieken. Uitgebreide informatie over deze molen is te vinden op internet: www.cadzand-dorp.nl/molen

De overige informatie is ook te vinden op www.molendatabase.nl

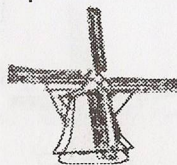
Ik hoop de vragen beantwoord te hebben en misschien tot een volgende keer.

Met vriendelijke molengroeten uit het West-Brabantse
Piet Kruisenga
Secretaris Vereniging "De Westbrabantse Molens"
5121 RT RIJEN

Opmerking van de redactie:

Bedankt voor de informatie en misschien tot ziens. Zoals u ziet, zit de provincie Zeeland geografisch niet geheel in onze hoofden maar we zullen het nu onthouden dat Wolphaartsdijk op Zuid-Beveland ligt en niet in Zeeuws-Vlaanderen.

P.S. dm staat inderdaad voor Dirk Meter

BOEK: De belasting op het gemaal in Stad en Ommelanden 1594-1856.

Ons lid en collega-molenaar Bob Poppen heeft onder bovenstaande titel een boek geschreven met als ondertitel een aspect van onze sociaal-economische geschiedenis waarin molenaars en cherchers centraal staan. Het boek handelt niet alleen over de belasting en alles wat daarbij hoort maar ook over de chercherswoningen, de sarrieshutten.

Het genaaid, gebonden en geïllustreerd boek is gedrukt op A4-formaat en omvat 298 pagina's. Het verschijnt op 15 maart a.s. Het is de bedoeling het boek onder meer te verkopen op de jaarvergadering van De Hollandsche molen op 20 maart a.s., onze voorjaarsvergadering op 27 maart a.s., op de Gildevergadering op 3 april a.s., de vergaderingen van de Vrienden van de Groninger Molens en de Afdeling Groningen van het Gilde en de voorjaarsvergadering van de TIMS. Het kan ook via overmaking van € 23,75 (inclusief porto en emballagekosten) op postrekening nr.141 58 11 t.n.v. B.D.Poppen -onder vermelding van "boek gemaal" en uw adresgegevens worden besteld. Afgehaald bij Bob, adres Ripperdadrift 16, 9981 LH Uithuizen is de prijs € 20,-. Het telefoonnummer van Bob is 0595-434825 en zijn e-mailadres: b.poppen@net.hcc.nl. Op voorhand lijkt het mij een heel interessant boek. B.O.

Te Koop

Hamermolen, staat op dit moment in molen "de Onrust" te Oude Pekela. Elk aannemelijk bod. Voor meer informatie:
Sietske Bezema-Tel
Feiko Clockstraat 162
Oude Pekela
Tel. 0597-612455

Molen Edens, Winschoten.

Zoals het nu lijkt gaat de verhoging van molen Edens met 3 meter door. Een kleine onzekerheid is nog de kwaliteit van de acht stiepen waarop de gehele molen rust. Overigens is kwaliteit van de constructie beter dan men gezien de geschiedenis zou verwachten.

De plannen houden in dat er een nieuwe fundering van palen en een zware betonbalk komt, zowel buiten als binnen de molen, waarop een zwaar raamwerk van 16 ijzeren balken met binnen een kleiner raamwerk. Deze ijzeren constructie wordt bevestigd aan de acht stiepen en zo wordt de gehele molen vanaf het maaiveld ruim 3 meter opgevijseld. De ruimte tussen de fundering en het bestaande muurwerk wordt vervolgens van zware betonnen dragers voorzien en dichtgemetseld. Een soortgelijke doorritconstructie komt terug. De bestaande wordt zo dichtgemetseld dat de oude deuropening zichtbaar blijft.

Op de molen hangen tekeningen en deels gemonteerde foto's, waardoor men een goed beeld van de toekomstige situatie kan vormen.

De molenaars zijn bij de projectgroep, die de verhoging begeleid, betrokken.

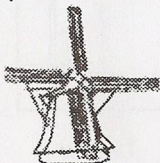
B.O.

BETWETER.

De schopplank.

De schopplank zou bedoeld zijn om te voorkomen dat (kleine) kinderen tussen de onderste schroot en het voorste stellingdeel naar beneden vallen. Bij de meeste molens is dat onmogelijk. Bovendien moet de molenaar er op letten dat ouders hun kind op de molen onder controle houden. En doen ouders dat niet, dan is het trapgat snel geweest. De schopplank is wel heel nuttig om te voorkomen dat voorwerpen van de zwichtstelling vallen, vooral tijdens stormen. Hoe vaak gebeurt het niet dat het stophout onder de staart na een storm los op de stelling ligt (en soms beneden!). Dus zeker geen overbodige luxe.

B.O.

A G E N D A

Landelijke activiteiten:

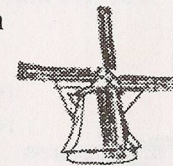
- 20 maart Vergadering De Hollandsche Molen te Amsterdam
27 maart Voorjaarsvergadering Molenwerkgroep Oost-Groningen te Winschoten (agenda zie elders Muldersnijs)
zo 28 maart Westbrabantse Molendag
3 april Vergadering Gilde van Vrijwillig Molenaars te Arnhem
24 april Excursie Molenwerkgroep Oost-Groningen
26 en 27 juni Brabants Molenweekend

Open dagen Oost-Groninger Molens 2004

- 1 mei molens Weddermarke - Wedderveer
zo 2 mei de Westerse in Nieuw Scheemda
8 mei **Nationale Molendag**
15 mei de Liefde in Uithuizen
hemelvaart 20 mei Noordstar in Noordbroek
22 mei molens in Winschoten
zo 23 mei korenmolen Ganzedijk (Finsterwolde)
29 mei Niemans molen in Veelerveen, Korenbloem in Vriescheloo
- 5 juni Onrust in Oude Pekela
12 en 13 juni **Groninger molen weekend**
19 juni Vestingmolen in Bourtange
26 juni de Dellen in Nieuw Scheemda

De vereniging "Molenwerkgroep Oost-Groningen" stelt u in de gelegenheid om de molens in de regio te bezoeken, door ze op verschillende zaterdagen of zondagen open te stellen. De molenaar is dan aanwezig.

De hierboven genoemde molens zijn geopend van 13.00-16.00 uur

Molens altijd geopend

- Vriescheloo:** de Korenbloem elke *zaterdag* en *zondag* van *10.00 - 16.00 uur* open.
- Delfzijl:** de Adam elke *zaterdag* van *14.00 -17.00 uur* open.
- Nieuw-Scheemda:** de Dellen elke *maandagavond tot zonsondergang* (zomertijd)
- Eemshaven:** de Goliath elke *zaterdag* en *zondag* van *13.30 -17.00 uur* open.
- Uithuizen:** de Liefde iedere *dinsdag* en *donderdag* van *10.00 tot 16.00 uur* open.
- Farmsum:** de Aeolus elke *dinsdag* en *donderdag n.m.* open met uitzondering van de schoolvakanties
- Inlichtingen:** H.Bossen,
Wollinghuizerweg 152 ,
9541 AV Vlagtwedde.
Tel 0599- 313128.

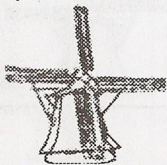
Mededeling:

In de volgende Muldersnijs starten we met een nieuw item, de naam hiervan moet nog worden verzonnen maar deze komt er geheid. Hierin willen we alle wetenswaardigheden zoals de geschiedenis, biotoop, maalvaardigheid, dag uit het molenaarsbestaan en natuurlijk niet te vergeten een hot item tegenwoordig de Arbo/veiligheid en het bijbehorende onderhoud van een bepaalde molen uitlichten.

In het juni-nummer zal het eerste artikel verschijnen, daarna is het de bedoeling dat het stokje wordt doorgegeven en zodoende alle molens van onze molenwerkgroep of van buiten onze regio natuurlijk een keer worden belicht.

Dus beleeft u iets op de molen, staan er arbo-zaken op stapel of is het onderhoud van uw molen niet om over naar huis te schrijven, onthoud dit, het kan misschien van pas komen

met vriendelijke groet
redactie Muldersnijs

Verstand Van
Lekker Vlees

Feiko Clockstraat 110
Oude Pekela
Tel. 0597-675333

HUIZING

kwaliteit is onze reclame.

Brood- en banketbakkerij

BRANS

Feiko Clockstraat 172 * tel. 0597 - 612491 * Oude Pekela

Ruime sortering gebak en chocolaterie.

**Ook uw advertentie had
hier kunnen staan**

Voor meer info, Tel.: 0597-418333

email:

gertijpma@hetnet.nl